

Köy Enstitüleri

ISSN: 1304-0227

Üç Ayda Bir Yayınlanır.

Sayı 51 / Nisan-Mayıs-Haziran 2016

Yönetimden

Bültenimizin Nisan, Mayıs, Haziran 2016 sayısı ile yeniden karşınızdayız. Öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz yeni bir yaz tatiline hazırlanırken, bizler de çalışmalarımızı sürdürüyoruz...

Nisan ayı her yıl olduğu gibi yoğun programlar ve etkinliklerle geçti. Vakıf başkanımız ve yönetim kurulu üyelerimiz Ankara içinde ve dışında etkinliklere katıldılar. Her etkinlikte gördüğümüz şey, Köy Enstitülerinde uygulanan eğitim dizgemize her kesimden ve yaştan yurttaşlarımızın büyük ilgi göstermesiydi.

Bu bizi çok mutlu ediyor. Aklın yolu bir; ülkemiz ve eğitim dizgemiz büyük sorunlarla boğuşurken, insanlarımızın ilk aklına gelen kurum Köy Enstitüleri...

İçinden geçtiğimiz süreçte “Milli Eğitim” ne yazık ki; milli olmaktan çıkarılmış, olabildiğince dinselleştirilmiş ve piyasacı bir anlayış içine sürüklenmiştir.

İmam yetiştirmek amacıyla kurulan İmam hatip okullarının sayısı sürekli artırılarak, bütün okulların imam hatipleştirilmesi yolunda önemli bir mesafe alınmıştır.

Ne ki, bizlerin ortak inancı; hiçbir zaman uygarlıklar geriye doğru götürülemez! Uygarlıklar ve gelişimler daima ileriye doğrudur. Bugün; dünyanın yeni bir çağa girdiğini görmemek ve akıl ve bilim yolundan sapmak en büyük aymazlıktır!. Bu aymazlık gelecekte ülke ve millet olarak bizleri çağın dışına atabilir...

Yüzyılımızı; yüzyılımızda meydana gelen bilimsel ve teknolojik gelişmeleri anlayamayan uluslar, önce emperyalist güçlerin ağına düşüp yarı sömürge haline getirilecek, sonrasında da yeryüzünden silinip gidecektir.

Bu durumu görmemek, ancak tarih bilgisinden yoksun olmakla açıklanabilir... Yakın tarihimize baktığımız zaman Osmanlı devletinin, özellikle “Duraklama” ile birlikte; bilimsel ve teknolojik gelişmelere ayak uyduramadığı, sonuçta da; önce çağın

ileri gelen devletleri arasından çıkmasına sonrasında da, varlığını Avrupa’nın büyük devletlerinin insafına bırakmasına tanık oluruz. Çağa ayak uyduramayan, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri anlayamayan Osmanlı devleti, Batı’nın karşısında acz içine düşmüş ve en sonunda da gizli – açık antlaşmalarla parçalanmıştır.

Osmanlı’dan Cumhuriyete düşen eğitim mirası hepimizin bilgisi dâhilindedir. Öyle ki erkeklerde yüzde 6 civarında olan okuryazarlık oranı, kadınlarda neredeyse yok denecek kadar azdır.

Cumhuriyetimizin kurucusu büyük önder Mustafa Kemal Atatürk’ün daha Sakarya Savaşı sırasında Öğretmenler Kurultayını toplaması ve eğitimle yakından ilgilenmesinin nedeni de bu değil midir?

Şimdi geldiğimiz noktada, biraz tarih bilgisi olan insanın bu durumu görmemesi ve okulların hızla dinselleştirilmesi karşısında kayıtsız kalması acı verici bir durumdur.

Her şeye karşın; ülkemizin neresine giderseniz gidin Cumhuriyetin çağdaş eğitimine inanmış, diri bir damarı da görmekteyiz. Bu bizim umudumuzu artırmaktadır. Mustafa Necati’lerin, Saffet Arıkan’ların, Hasan Âli Yücel’lerin, İsmail Hakkı Tonguç’ların Türkiye’nin çağdaş bir eğitim dizgesine ulaşmayı hedefleyen büyük eğitimcilerin çalışmaları boşuna değildir.

En son Nobel Kimya Bilim Ödülünü alan Prof. Dr. Aziz Sancar’ın Cumhuriyet eğitimini ve Köy Enstitülerini cesaretle övmesi, kendisine verilen ödüllü Anıtkabir’e getirip Atatürk’e armağan etmesi yurkarda söylediklerimizin adeta bir kanıtı olmuştur.

Mardin’in Savur ilçesinde doğan ve Cumhuriyetin okullarında okuyan Aziz Sancar’ın Nobel ödülü alması ve çeşitli yerlerde yaptığı konuşmalar bizlere de moral kaynağı olmuştur.

Herkes güzel bir tatil diliyoruz...

Gelecek sayıda görüşmek üzere...

kevakfi@gmail.com

Köy Enstitülerine Yaklaşım

BÜYÜK BİR ADAM, TONGUÇ BABA

Yaşar KEMAL

Yılı hangi yıl, aklımda değil, bir 17 Nisandı. Hasanoğlan'daydık. Bozkıra dikilen ağaçlar yeşermeğe başlamıştı. İncecik, taze yapraklar. Ama cılız mı cılız. Esen yelde eğilip bükülüyorlar. Hani Veysel o bozkıra dikilen ağaçlara en güzel türkülerinden birisini söylemişti. "Hayran oldum o dallara", diyordu.

17 Nisandı. Bozkırda bir çimen yeşili vardı. Çimenler kısa, küt. Ama sağlam. Köklü.

Bozkırda şurada burada, tek tük, sulaklarda söğüt ağaçları vardı. Bir tepede, bir yamaçta da ahlat ağaçları olur. Yalnız, zavallı, kimsesiz kalıvermiş ağaçlar. Bozkırın asıl ağaçları bunlardır.

Hasanoğlan'a dikilen ağaçlar, şu yeni açılan yapraklar başka yapraklardı. Ne ahlat, ne de söğütü. Cılız yapraklar büyümek, açılmak gayretindeydi.

17 Nisandı. Hasanoğlan köyü bir karanlıktı. Hasanoğlan Köyü bir sefalet içindeydi. Evleri vardı eve benzemez.

Hasanoğlan köyünün bozkırında, öteki ucunda yeni, güzelim evler, yapılar bitiyordu topraktan. Toprağı yırtan filizin gücünde. Güneşten yanmış çocuklar ışıltı içindeydiler. İş yapmanın güzelliğindediler. İnanmanın güzelliğindediler. Çalışmanın şavkındaydılar.

Bu çocuklar kara kuru, gıdasızlıktan, açlıktan, zulümden gelmişlerdi. Dövüşen yenilginin çaresizliğinden gelmişlerdi. İmkânsızlığın çaresizliğinden gelmişlerdi.

17 Nisandı. Bozkır ayağa kalkmıştı. Bozkır dünya, Hasanoğlan donanmıştı. Yeşilin alından, insanından.

Neredeyse bozkır bir milyon misli donanacaktı. Bir milyon misli çimlenecek, bir milyon misli çiçeklenecekti.

17 Nisandı. Köy Enstitülerinin kuruluş bayramıydı. Esaretten, yokluktan, tembellikten, birçok şeylerden, birçok şeylerden kurtuluş bayramıydı. Bozkır bozkır oldu olalı sevincin, bayramın böylesini görmemişti. Koca bozkır neredeyse sevincinden çat diye çatlayacaktı. Bu sevincin en güzeli, en yenisi, en tazesiydi. Hiçbir sevince benzemiyordu.

Günyüzü görmemiş türküler, halaylar, gün yüzü

görmemiş bir taşkınlık doldurmuştu, bozkırın uçsuz bucaksızlığını.

Ve şiirler söylüyordu delikanlılar. Kahırlı, hınçlı şiirler. Kendi yazdıkları şiirlerdi bunlar. "Yeter Beyim, Paşam dediğin yeter," diyorlardı. Yokluğa, insanlığın başındaki en büyük belaya, cehalete yeter gayri, diyorlardı.

Ve bir coşkunluk fırtınasındaydı dünya. Köy çocuklarının korkunç yapıcı elleri artık başarıdaydı. Kendi kültür yuvalarını bozkırın ortasına o öpülesi elçeğizleriyle kendileri dikmişlerdi.

Çocuklar, taşıyla toprağıyla tüm Hasanoğlan bir sevinç kasırgasında dönüp dururken orta yerde bir adam vardı. Bir kocaman adam. Gözleri ışıltı içinde, bahtiyar adamların en güzel bahtiyarlığıyla gülümseyip duruyordu. Bu büyük sevince o kaynaklık etmişti. O önyak olmuştu. Başında kasketi vardı. Bu sonuca varmak için çok çırpınmış, çok çekmişti. İşte gerekeni elde etmişti. Ve yurdun en güzel şafağındaydı. Başarısının ucundaydı ama başarısının durmayacağına inanıyordu. Yüzü inanmış adamların sağlığındaydı. Sevilmenin sarhoşluğundaydı. Belli etmiyordu. O kocaman adama şöyle bakarsan, hiçbir şey yapmamış adamın alçak gönüllülüğündeydi. Bu, babaların en güzeli, en yiğidi BABA TONGUÇ'tu.

Baba Tonguç bir şey biliyordu. Yalnız be yalnız bir şey biliyordu: "İnsanların en büyük haklarından biri, birincisi, okumak haklarıdır. Karanlıktan kurtulmak haklarıdır." diyordu. Sonuna kadar bunu bildi. Bunun için çarpıştı. Ve bunun için öldü. Hem de ne bahtiyar öldü.

Bir karanlık devir geldi. Baba Tonguç'u ve onun çocuklarını, hepimizi yendiler. Baba Tonguç'u köy Enstitülerinden atıp, onun çocuklarının elçeğizleriyle yaptığı eseri yıktılar.

Bir arkadaş anlattı, ihtilalden birkaç gün sonra Baba Tonguç kendisini tutamamış, tam on dört yıl yanına yaklaşmadığı Köy Enstitüsünü görmek, onun kokusunu almak için soluğu Hasanoğlan Köy Enstitüsü'nde almış. Arkadaş diyor ki, gene on dört yıl önceki gibi sevinç içindeydi, umut içindeydi. Köy Enstitülerinin gene açılacağını biliyordu. Gene o za-

manki gibi güçlü, yapıcıydı. Gene kocamandı. Heybetliydi.

Sonuna kadar iyi şeylere inanmış, insan kadar hiç kimse güçlü değildir. Tonguç Baba kadar da hiç kimse güçlü değildi.

Bana, fırsat bulur bulmaz, ölümünden az önce, Baba Tonguç'un Hasanoğlan'ı ziyaret edişi çok dokundu. Diyorum ki, Köy Enstitülerinin açılışını görse de öyle ölseydi. Ama açılacağına, ama Köy Enstitülerinin bugün değilse de yarın açılacağına inanıyordu. İnançla gitti.

Tarihimizin büyük adamlarından biriydi. Aydınlarımız onlardan gelir. Öyle adamlardan.

16 Nisan 2016 Cumartesi, saat 13'de Vakıf Merkezimizde ÇYDD ile birlikte "Çağdaş Gençlik Köy Enstitütüleriyle Buluşuyor" konulu etkinlik yaptık.

"Çağdaş Gençlik Köy Enstitütüleriyle Buluşuyor"

Abdullah Özkucur öğretmenimizin son kitabı "Köy Enstitüleri Destanı" adlı kitabı için imza-söyleşi düzenledik. Zariye Sakarya, Günay Güner...

İnanmış adam, Tonguç Baba bize aydınlık, bize sevinç, bize güç, bize inanç sağlamlığı göndermekte devam edecek.

Köy Enstitülerini tarihin hiçbir devrinde kimse-cikler kapatamayacak.

EK: Tonguç Babayla ihtilalden sonra Hasanoğlan'a giden arkadaş anlattı, o cılız, küçücük, öldü ölecek ağaçlar bozkırda boy atmış, kocaman olmuşlar. Köy Enstitüleri fikri de öyle değil mi?

Cumhuriyet, 26.6.1960

Tonguç'a Kitap, S/210-211- İMECE Yayınları-1

"Çağdaş Gençlik Köy Enstitütüleriyle Buluşuyor"

"Çağdaş Gençlik Köy Enstitütüleriyle Buluşuyor" etkinliğine katılanlar...

Yalova Eğitim İş Temsilciliğinin düzenlediği "17 Nisan Köy Enstitüleri Bayramı" dayanışma yemeğine Eğitim İş Başkanı Veli Demir ve Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı birlikte katıldılar...

Vakfımızdan Haberler

1. 16 Nisan 2016 Cumartesi, saat 13’de Vakıf Merkezimizde ÇYDD ile birlikte “Çağdaş Gençlik Köy Enstitülülerle Buluşuyor” konulu etkinlik yaptık. Etkinliğe Çağdaş Gençlik öğrencileri ve Köy Enstitülü öğretmenlerimiz Cafer Gök, Kadim Serinözü, Ali Demircioğlu katıldı.
2. Aynı günün akşamı saat 19.30’da Ankara Alba Otel’de “Geleneksel Köy Enstitülüler Dayanışma Yemeği”mizi gerçekleştirdik. Yoğun katılımın olduğu gecede vakfımız adına “Eğitim Emek Ödülü”nü Sayın Ekrem Kabay’a verdik. Dayanışma yemeğimize katılan ve katkı sunan tüm gönül dostlarımıza sonsuz teşekkür ediyoruz.
3. Eğitim-İş Sendikası’nın 17 Nisan Pazar günü Kent Otel’de Köy Enstitülü öğretmenlere ve gönül dostlarına verdiği “Kahvaltı” programına Yönetim Kurulu Üyemiz Tane Güral Özek vakfı temsilen katılmıştır. Aynı gün Eğit-Der Eskişehir Şubesinin düzenlediği “17 Nisan” programına Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı konuşmacı olarak katılmıştır. Köy Enstitüleri ve Toplumsal Kalkınma adlı etkinliğin diğer konuşmacıları: İbrahim Gerede, Cemal Ünlü ve Prof. Dr. Meral Uysal’dı...
4. 17 Nisan 2016 günü, vakfımızın üyelerinden Mustafa Şanlı Antalya’da Sanatçılar Salonu’nda Köy Enstitülerinin kuruluş amacıyla düzenlenen etkinlikte konuşmacı olarak yer almıştır. Şanlı; katılımcılara, “Köy Enstitülerinin kuruluşunu, amacını, kapatılışını ve nedenlerini” anlatmış, ertesi gün Aksu Köy Enstitüsüne gidilip, çocuklarla 17 Nisan kutlanmıştır. Ressam Yamen Karaaslan köy enstitülerinin ve öğretmen okulu öğrencilerinin resimlerini sergilediler. Serginin açılışını Şanlı öğretmenimiz yaptı.
5. Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı, 23 Nisan 2016’da, Yalova Eğitim İş Temsilciliğinin düzenlemiş olduğu “17 Nisan Köy Enstitüleri Bayramı” dayanışma yemeğine, Eğitim İş Genel Başkanı Veli Demir’le birlikte katıldı ve yemeğe katılan öğretmenlere bir konuşma yaptı.
6. 25 Nisan 2016’da, Vakfımızın Onur Üyesi Nedim Şahhüseyinoğlu’nu, mezarı başında andık. Mezarı başına gelen aile üyeleri ve Şahhüseyinoğlu dostları Şahhüseyinoğlu ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlattılar.
7. 29 Nisan’da Nazım Hikmet Kültür Merkezi’nde saat 17’de Köy Enstitülü ozan Ali Yüce Anma programı düzenlendi. Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı programa katıldı ve Ali Yüce ile ilgili duygu ve düşüncelerini anlattı.
8. 28-29 Nisan günlerinde İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencisi olan İlkan Türküresin Köy Enstitüsü mezunu öğretmenlerimizden Abdullah Ökücü, Ali Dündar ve Emin Özdemir ile söyleşi yaptı. Vakıf Başkanımızdan da Köy Enstitüleri hakkında genişçe bilgi edildi.
9. 21 Mayıs 2016 Cumartesi “Mustafa Ekmekçi”yi andık. Anma etkinliği 12.00’de mezarı başında, Saat: 14.00’de UM:AG Konferans Salonunda yapıldı. Işık Kansu’nun yönettiği etkinlikte, konuşmacılar: Ali Tartanoğlu ve Rahmi Yıldırım’dı. (Etkinliğin düzenleyicileri; Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı, UMAG, İHTONGUÇ Belgeği Vakfı, Çağdaş Gazeteciler Derneği ve YKKED Ankara Şubesi)
10. 27 Mayıs Cuma günü vakfımızda Abdullah Özkücü öğretmenimizin son basılan kitabı “Köy Enstitüleri Destanı” adlı kitabı için imza-söyleşi düzenledik. Etkinlikte Zarife Sakarya ve Günay Güner, Özkücü ve yaptığını anlattılar. Etkinlik sonunda Özkücü öğretmenimiz kitaplarını imzaladı.
11. 3 Haziran 2016 günü vakfımızda “İstanbul (Çapa) Yüksek Öğretmen Okulu Anıları” kitabının 2.kez basımı üzerine Nazım Bayata öğretmenimize imza-söyleşi düzenledik.
12. Vakıf Başkanımız Erdal Atıcı, Karaman Vali Ali Akan İlkokulu 4. Sınıf öğrencileri ve öğretmenleri Alaattin Özmen’in “Anıtkabir”de yaptığı “Son dersimiz Atatürk” adlı etkinliğe katıldı...
13. 10 Haziran 2016 günü yine vakfımızda “Köy Enstitüleri Sistemi” adlı kitabın 2. Basımı üzerine Mustafa Gazalçı için düzenlediğimiz imza-söyleşi etkinliğine konuşmacı olarak vakıf başkanımız Erdal Atıcı ve başkanvekilimiz Mutahhar Aksarı katkı sundular...

Bize Gelen Kitaplar

1. “Balta” Ali Kemal Gözükar
2. “Bir Yudum Su Bir Dilim Mısır Ekmeği”, Emin Arık, Ürün Yayınları
3. “Makedonya (Tarihçe- i Devr-i İnkılap) Piyade Yüzbaşlarından Selanikli Şemseddin”, Güntümüz Türkçesine çeviren ve Yayına Hazırlayan Tülay Aytekin, Öğretmen Dünyası Yayınları
4. “Kızılçullu’dan Hasanoglan’a- Bir Köy Enstitülünün Öğrencilik ve Meslek Anıları”, S. Mesut Şahbaz, Öğretmen Dünyası Yayınları
5. “Açık Tanık (1931-2014 Yıllarına)” Refet Özkan, Heyamola Yayınları
6. “İmamların Öcü- Türk Silahlı Kuvvetleri’nde Cemaat Yapılanması”, Yavuz Selim Demirağ, Kırmızı Kedi Yayınevi
7. “Akademik Düzlemde Köy Enstitüleri Sempozyumu- Bildiriler, 16-17 Nisan, Dikili-İzmir”, Dikili Belediyesi Kültür Yayını
8. “Köy Enstitüleri Arşiv Kataloğu”, Bekir Özgen, Dikili Belediyesi Kültür Yayını
9. “Köy Enstitülerinden Yansımalar- Öykü Yarışması”, Dikili Belediyesi Kültür Yayını
10. “İstanbul(Çapa) Yüksek Öğretmen Okulları”, Nazım Bayata, 2.Basım
11. “Akınar-Lâdik Köy Enstitüsü’nden Bir Eğitim ve Aydınlanma Neferi-Hayri Doğan-Hayatım”, Derleyen: Aydın Erdemir
12. “Bilmecelerle Matematik”, “Ayrık Yapılar Matematik” Ufuk Akas, Kanes Yayınları
13. “Yaşamak ve Ölmek üstüne”, Yusuf Ziya Bahadınlı, Yazılama Yayınları
14. “Ben Kim İsem Oyum”, Yusuf Ziya Bahadınlı, Cinius Yayınları

Dayanışma Gecemizde Zarife Sakarya arkadaşımız...

“Geleneksel Köy Enstitülüler Dayanışma Yemeği”mize Av. Şekibe Celenk de katılarak bizleri onurlandırdı...

Yitirdiklerimiz

1. Kazım Demirpolat, 1945 Çifteler Köy Enstitüsü mezunu, (1926-20.06.2003)
2. Nevzat Dönmez, 1950 Kızılçullu Köy Enstitüsü mezunu, (28.12.2015)
3. Ali Çolak, 1945 Kızılçullu Köy Enstitüsü mezunu, (1926-04.04.2016)
4. İhsan Akev, Düziçi Köy Enstitüsü mezunu ... Mart 2016
5. Fahri Özçelik, 1946-47 Hasanoglan Yüksek Köy Enstitüsü mezunu, 1973-77 dönemi Antalya Milletvekili, (1926-07.06.2016)

Bağışlarınız için; Posta Çeki No:
524699
Ziraat Bankası Başkent Şubesi:
IBAN:
TR120001001683390292475016

25 Nisan 2016’da, Vakfımızın Onur Üyesi Nedim Şahhüseyinoğlu’nu, mezarı başında andık.

Eğit-Der Eskişehir Şubesinin düzenlediği “17 Nisan” programı: Prof. Dr. Meral Uysal, İbrahim Gerede, Cemal Ünlü, Erdal Atıcı

Şiir Köşesi

Mehmet BAŞARAN

TONGUÇ BABA

Otlar böcekler gibiydik bozkırda
Acılarda gökyüzü kadardık
Bizden geçerdi zamanın karanlığı
Yorgun öküzler kara sabanlarla
Unutulmuş unutulmuş unutulmuş köylerdik

Sora sen geldin nisanlar geldi
Durdu o içimize akıttığımız kan
Yenilendi gücümüz bembeyaz
Köyler babası halk babası
Bize çalışmağa başladı tarlalar

Komadı karanlığın ağaları
Halk uyansın ülke çiçeğe dursun
Komadı aydınlıktan korkanlar
Terledin dayattın bizim için
Hep Cılavuzlar Kepirler Hasanoğlanlar

Adın bir destan şafağı işte
Umudu sevinci büyütüyor okullar
Halk babası köyler babası

Ha desen horona kalkar milyonlar
Sen Anadolusun halksın köylersin

Mithatpaşa Cad. 62/21 Yenışehir / ANKARA
Tel&Faks: 0312 425 24 68

Yayının Adı
Yayının Türü
Yayın Şekli
Yayın Sahibi
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Yayın İdare Adresi
E-Mail
Hazırlık
Baskı

Köy Enstitüleri
Yayın Süreli Yayın
3 Aylık - Türkçe
Köy Enstitüleri ve Çağdaş Eğitim Vakfı Adına ERDAL ATICI
ALİ KINACI
Mithatpaşa Cad. 62-21 YENİŞEHİR / ANKARA
kevakfi@gmail.com
Merdiven Reklam Tanıtım / merdivenreklamtanitim@gmail.com
Merdiven Reklam Tanıtım / 0312 232 30 88